

KENNISMAKING MET HET KLOKKENLUIDERSGILDE BREDA

Aan de voet van de toren van de Grote Kerk ontmoet ik Theo Kloet. Ik heb met hem afgesproken om kennis te maken met het Klokkenluidersgilde Breda, waarvan hij de voorzitter is. Voordat we door het kleine rode deurtje in de Torenstraat naar binnen gaan om de toren te beklimmen, zoeken we een rustig plekje in de Grote Kerk, waar de voorbereidingen voor BredaPhoto in volle gang zijn.

Wat is het Klokkenluiders Gilde voor genootschap?

Het is een vereniging met 24 leden, onder wie 4 vrouwen. Het ledenaantal is beperkt, we hebben een wachtlijst met belangstellenden. Dat we van een gilde spreken, geeft aan dat we onze activiteiten zien als een ambacht, net zoals dat voor de andere gilden het geval is die hier in de Grote Kerk hun kapellen hadden. Wij gaan echter niet terug tot de Middeleeuwen, ons gilde viert dit jaar zijn 20-jarig bestaan.

Hoe is het gilde ontstaan?

Niet bij de Grote Kerk, zoals je misschien zou verwachten, maar bij de St.-Joostkapel in de Ginnekenstraat. Om het kapotte uurwerk te kunnen repareren gingen enkele vrijwilligers het torentje in en trof daar een dikke laag duivenpoep en ander vuil aan, die ze verwijderden. Toen werd het mogelijk om ook het daar aanwezige klokje weer met de hand te luiden. Zo kwam de klok in de toren van de Grote Kerk in beeld, die tot dan toe al weer veel te lang alleen mechanisch werd bediend.

Wat doet het klokkenluidersgilde zoal?

Bij speciale gelegenheden, bijvoorbeeld de Open Monumentendag, luiden we de grote klok. Dat doen we handmatig, met 4 personen. Dat gebeurt zo'n 30 keer per jaar, in een enkel geval ook bij huwelijk of uitvaart. Deze klok is niet de enige die we luiden. Dat doen we onder andere ook op het Begijnhof, bij de Waalse kerk en het Stadhuis. We onderhouden contacten met andere klokkenluidersgilden in Nederland en onze zustervereniging in België, waar we bij gelegenheid op excursie gaan. Daar zijn, anders dan in Nederland, de meeste luidklokken opgehangen in een Belfort en niet in een kerktoren. In Nederland zijn er zo'n 30 gilden, niet alleen in grote steden, maar bijvoorbeeld ook in Brielle. Amsterdam en Rotterdam ontbreken merkwaardigwijs, het Utrechtse Gilde is zeer groot en actief.

Dan is het tijd om de werkplek van het gilde te bezoeken, het kleine deurtje door. Zoals bij vele torenbeklimmingen gaat dat langs een smalle wenteltrap, waarvan ik de treden niet heb geteld, maar het waren er genoeg om me boven bij de klokkenstoel even op adem te moeten laten komen, op 42 meter boven de Grote Markt.

Daar hangt hij dan, de grote luidklok, als enige klok in de grote hoge ruimte met rondom grote gaten, waarin schuin geplaatste houten planken, de klankborden. Hoewel er weinig wind staat, lijkt het alsof er een airco is ingeschakeld. De enorme klok is opgehangen in een stelling van decimeters dikke en zware balken, die nodig zijn om de krachten te kunnen opvangen die met het luiden van de klok gepaard gaan.

Wat is er bijzonder aan deze klok?

Deze zogenaamde Nassauklok heeft een respectabele leeftijd, hij stamt uit 1695. Hij weegt inclusief klepel bijna 4000 kg. Men leest er in het Latijn een tekst op die betekent "Ik heet Willem III, dankzij God koning van Groot Brittannië, Baron van Breda en verdediger des geloofs, Passchier Melliaert goot mij in het jaar 1695." Er staat ook een grote P op, die er in de Tweede Wereldoorlog op is aangebracht. De Duitsers overwogen hem tot kanonnen om te smeden en daarvoor was een Prüfung nodig. Gelukkig lukte het hen ervan te overtuigen dat de toren zonder klok onstabiel zou zijn. De Duitsers wilden hun observatiepost niet in gevaar brengen.

Deze klok hangt daar waar gedurende korte tijd, namelijk van 1667 tot 1694 zijn voorganger, bijgenaamd De Grote Bom hing. Die is, met name door de inscripties, beroemder dan de huidige. Zo las men er: "Die tot Breda in Vreught wil leven, Die moet de Vrouwen de overhand geven". Zegt dit iets over de vrouwen van Breda? Er stond ook een tekst die verwijst naar de functie van de klok: aankondiging van iets feestelijks of waarschuwen voor onheil: "Mijn naam is Roelant, als ick luy aan eenen kant, dan is tot Breda Allarm of Brant, als ick ga aan beijde sijden, dan is Breda in groot verblijden." Het was een brand die deze klok noodlottig werd, hij stortte door de toren naar beneden.

